Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгдэгты!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 105 (4741)
СРЕДА
майн
30
1945 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэ

Ород арад болбол хүн түрэлтэнэй дайсан—германска империализмтай хэһэн арадуудай айхабтар ехэ, үзэгдөөгүй тулалдаанда бүхы арадуудай болбосоролой, эрхэ сүлөөгэй тугые, демократиин ба наһануудай адли тэгшэ эрхын тугые дээрэ үргэбэ.

(Ц. О. „Правда").

Агууехэ ород арад

Майн 24-эй үдэр Кремлевскэ Ехэ ордон соо манай Эхэ оронөй полководецууд вождьёо тойрон суглараа һэн. Мартагдашагүй баярай тэрэ үдэртэ манай советскэ арадай ба, хамагай түрүүн, Советскэ Союзай составта ородог бүхы наһануудһаа үлэмжэ ехэ наһа мүн байһан ород арадай энхэ амгалан байхын түлөө дуухэраа барижа нүхэр Сталинай хэлэһэн үгэнүүд бүхы дэлхэйдэ соностобо.

Нүхэр Сталинай гэгээн һайхан, алтан эдэ үгэнүүд манай орон догор ба тэрэнэй саана һуужа байһан хэдэн олон миллион хүнүүдэй һанаа бодолыень элирхэйлэн харуулна. Украинын ногоон тэгшэ талануудай дунда, Белоруссиин ой модото нютагуудта, Польшодо, Карпатска дабаануудай саана, сүлөөлэгдэн Чехословакида ба героическа Югославида—хаа-хаанагүй ород арадые магтана, хаа-хаанагүй ород хүнэй нэрэнь хаалга үүдэнүүдые хүндэтэйгөөр нээнэ, амаршалганuудые түрүүлнэ, омог баяр татана.

Ород арад хадаа өөртөө иимэ хандалгые түүхэтээр туйлажа олоо. Тэрэ хадаа Эсэгэ орондоо үнэн сэхэ байдагаараа, өөрынгөө эрхэнүүдэй түлөө хэлбэришэгүй хатуу тэмсэлээрээ, ондоо наһануудай эрхые хүндэлдэг байһанаараа ходо илгардаг һэн. Ород арад хадаа агууехэ ородой уранзохёолшод ба эрдэмтэдэй, ородой философуудба революционернүүдэй зохёолнуудаар бүхы дэлхэйн булан тохой бүридэ элитэ болоһон гэгээн ехэ үзэл сурталнуудые дэлхэйдэ асараа. Агууехэ ород наһа болбол Плеханов ба Ленин, Белинский ба Чернышевский, Пушкин ба Толстой, Глинка ба Чайковский, Горький ба Чехов, Сеченев ба Павлов, Репин ба Суриков, Суворов ба Кутузов гэгшэдые дэлхэйдэ үгөө. Росси болбол дэлхэйн удхашанартай байһан ородой культурын эгээн дээдэ туйлалтын—ленинизмын түрэл нютагынь мүн.

Тэрээнтэй нэгэн хамта ород арад хадаа сэрэгэй эгээл һаруул ба һайн һайхан эрэлхэг зоригые ходо абажа ябагша байһан юм. Тэрэ хадаа хариин эзэмдэгшэдэй урда хэзээдэшье бүхынгүй, эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даанхай байдалай тулада али бүхы зоболонгуудые үзэһэн байха юм. Тэрэ хадаа зүрхэтэй зоримгой арад мүн. Ородой сэрэгшын эрхим дээдэ шанар шадабарииe манай поэт ба уранзохёолшод ходо зүйтэй зүбөөр магтажа байһан юм. „Ши шандааһаараа—эсэшэгүй шангаш, ши зоригоороо — диилдэшэгүйш, сэдьхэлээрээ—сагаан һанаатайш, үзэл мэдэрэлээрээ—һайн зантайш, ши жаргал соо номгонш, зоболон соо зоримгойш..."—гэжэ ород арад тухай Державинай хэлэһэн үгэнүүд мүнөөдэршье хүсэтэйгөөр дуулдана бэшэ аал.

Агууехэ Ленин хадаа ушарые мэдэхэ ород түрэлтэ хүдэлмэришэндэ хамаадаха национальна омгорхолой мэдэрэл тухай иигэжэ хэлэгшэ һэн: „Бидэнэр өөрынгөө хэлэндэ ба өөрынгөө Эхэ орондо дуратайбди, бидэнэр тэрэнэй ажалша ниитые... демократууд ба социалистнуудай ушар мэдэхэ ажабайдалда хүртэр үргэхын тула ехэнхидээ хүдэлмэрилнэбди". Ленин болбол „ондоо арадые мүлжэжэ байһан арад хадаа эрхэ сүлөөтэй байхагүй юм" гэжэ Маркс ба Энгельсын хэлэһэн үгэнүүдые дурдагша һэн. Ленин хадаа хүн түрэлтэнэй адли тэгшэ ёһо гуримаар өөрынгөө харилсаануудые ондоо арадуудтай байгуулдаг Россиие тогтоохо тухай бодогшо һэн. Тиин, тиимэ шэнэ Росси хадаа Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин үедэ Ленин ба Сталинаар байгуулагдаа. Тэрэ революциин ашаар ород арад өөртөө, мүн манай оронoй бусад арадуудта эрхэ сүлөө байлдан олоо. Ород арад болбол большевигүүдэй партяар хүтэлбэрилэгдэжэ, ленинско-сталинска национальна политика бэелүүлжэ, үе наһанайнгаа зоболонһоо гараха, өөрынгөө культура ба гүрэнэй байдал тогтоохо, экономическаар бүхэжэхэ ябадалдань Россиин урдань гээгдэнги һула байһан арадуудта туһалһан байна.

Ород арад хадаа эгээл олон тооной ба өөрынгөө культурно-экономическа хүгжэлэй хэмжээнүүдэй талаар эгээл түрүү байһан хадаа тэрэ болбол агууехэ Советскэ Союз дотор хүтэлбэрилхы хүсэн болоһон тэды бэшэ. Советскэ, ород арадай патриотизм хадаа „шэлэгдэмэл", „дээдэ" гэжэ өөрынгөө наһые илгаха ябадалтай, ондоо наһануудые шоо үзэхэ ябадалтай ямаршье холбоогүй байха юм. Энээн соо ород арадай агууехэнь харагдана, энээн соо Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ тодоор элиржэ гараһан хүсэниинь харагдана. Энэ дайнай үедэ ород арад хадаа өөрынгөө эрэлхэг зоримгой, хэлбэришэгүй хатуу тэмсэлөөр, ами бэеэ хайралхагүй ябадалаар, өөрынгөө үндэр дээдэ үзэл сурталнуудта ба революциин туйлалтануудта үнэн сэхэ байһан ябадалаар СССР-эй бүхы арадуудые өөрыгөө тойруулан улам нягтаар жагсааһан байна.

Ород арадай тунгалаг һаруул ухаан, хатуу шанга сэдьхэл ба тэсэмгэй байһан ябадал хадаа мүнөө үеын дайн сэрэгэй айхабтар ехэ событинуудай үедэ илангаяа ехэ хүсэтэйгөөр харагдаба. Бэшэ аргын үгы байһан дээрэһээ Улаан Армиин сухариһан 1941 ба 1942 онуудта манай Эхэ орон болбол тон хүндэ хүшэр байдалда ороһон бэлэй.

„Ондоо арад һаа, таанар манай хүлеэһэн юумые харюулбагүйт, тонилогты саашаа, бидэнэр Германитай эб найрамдал баталха ба бидэнэртэ амар заяа олгохо ондоо правительство табихамнай гэжэ правительстводаа хэлэхэ байгаа. Зүгөөр ород арад иигэжэ хэлээгүй, ушарынь хадаа өөрынгөө правительствын политикын зүб байһанда этигэжэ, Германиие бутасохихо ябадалые хангахын тулада хохидол гээлтэнүүдэй урдаһаа ошоо"—гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ.

Ород арад болбол Германиие дүүрэн илатараа зоримгой шанга тэмсэлые үргэлжэлүүлээ, ушарынь хадаа тэрэнэй тунгалаг һаруул ухааниинь эгээл мэргэн сэхэ замые нээжэ үгэһэн байна. Ород арад хадаа мүнөөнэй дайн сэрэг болтор социалистическэ байгуулалтын хэрэгтэ СССР-эй арадуудай айхабтар ехэ амжалтануудые хангаһан өөрынгөө правительствода тон ехэ найдабаритайгаар хандажа байһан ба хандажашье байна. Большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро, советскэ демократиин оршон байдалда манай Эхэ орон хадаа урдань үгытэй ба гээгдэнги орон байһанаа түүхэтэ богонихон болзорой турша соо хүсэн түгэс, сэсэрлиг һайхан индустриально-колхозно гүрэн боложо хүгжэбэ.

Большевигүүдэй партяар толгойлогдожо байһан, нүхэр Сталинаар хүтэлбэрилэгдэжэ байһан советскэ правительство хадаа эгээл арад ниитын, Эхэ оронойнгоо интересүүдтэ хизаарлашагүй үнэн сэхэ правительство мүн гэжэ ород арад мэдэнэ. Дайн сэрэгэй эхиндэ болоһон азагүйдэлгэ хадаа советскэ засагтаа арад түмэнэй этигэлые хухалжа шадаагүй. Манай абаралга тэрэ этигэл соо байгаа, нүхэр Сталинай зааһан гансал тэрэ зам хадаа хүсэтэй ба аюултай муухай дайсаниие илаха ябадалда бидэниие асараа.

Хүшэр хүндэ шалгалтанууд хадаа манай арат ба правительствые улам бүри ураг түрэл болгоо. Ород хүнүүд хадаа бүхы национальностиин советскэ хүнүүдые өөрыгөө тойруулан жагсаажа, Москвада, Ленинградта ба Волгодо орохо замууд дээрэ халха хэрэмүүд болон бодоо. Большевигүүдэй партида, нүхэр Сталинда ород арадай хизаарлашагүйгөөр найдаһан ябадал, нүхэр Сталинда, тэрэнэй сэсэмэргэн бодолдо, тэрэнэй хүтэлбэридэ этигэһэн ябадал, түрэл инаг советскэ засагай эриһэн бүхы юумыень дүүргэхээр арад түмэнэй бэлэн байһан ябадал хадаа манай Эхэ оронииe немецкэ богоолшолгоһоо абарба гээшэ.

— Советскэ правительствода ород арадай этигэһэн энэ ябадал хадаа хүн түрэлтэнэй дайсаниие—фашизмые түүхэтээр илаха хэрэг хангаһан тиимэ шиидхэхы шанартай хүсэниинь боложо үгөө.

«Энэ этигэл найдабариин түлөө тэрээндэ, ород арадта баясхалан хүргэе!»—гэжэ нүхэр Сталин хэлээ. Мүнөө хэды шэнээн ехээр бүхы ород хүнүүд баярлажа байна гээшэб! Тэмсэлэй энэ шэрүүн хатуу дүрбэн жэлэй хэды олон мартагдашагүй үдэрнүүд манай ухаанда һанагдана гээшэб! Манай агууехэ үнэн хэрэгые хамгаалха гэжэ советскэ правительствын эгээн түрүүн бидэниие уряалһан тэрэ сагта ород түрэлтэ хүдэлмэришэд, тараашад, интеллигентнүүд хэды түбшэн даруу, эрэлхэг зоримгой байһаниень мүнөөнэйхидэл адляар мэдэнэбди. Ород хүнүүд хадаа түрэл инаг газар нютагайнгаа түлөө тэмсэлдэ ами наһаараа оролсоо. Ородой баатарнууд хадаа ноябрьска үдэрнүүдтэ Сталинградай тэндэ агууехэ добтолгодо ороо. Ород түрэлтэ хүдэлмэришэд ба колхознигууд хадаа Эсэгэ ороноо абархын, түрэл инаг советскэ засагаа хамгаалхын тулада шэн зоригтойгоор хүдэлмэрилжэ ябаа...

«Тиимэ, бидэнэртэ национальна байдал бии, бидэнэр өөрынгөө үгые, өөрынгөө бодолые дэлхэйдэ хэлэхэ зэргэтэйбди . . . » — гэжэ зуун жэлэй саада тээ ородой арад тухай дүлэтэ патриот Виссарион Белинский хэлээ һэн. Агууехэ уряалынь Ленин ба Сталинай үедэ бэелүүлэгдээ. Дэлхэй дээрэ эгээл демократическа советскэ гүрэниие байгуулһан ород арад хадаа эгээл нангин, һаруул һайхан, сүлөөлэлтын үзэл сурталнуудые хүн түрэлтэндэ үгөө. Ород арад хадаа хүн түрэлтэнэй дайсан—германска империализмтай арадуудай хэһэн айхабтар ехэ, үзэгдөөгүй тулалдаанда бүхы арадуудай болбосоролой, эрхэ сүлөөгэй тугые, демократиин ба наһануудай адли тэгшэ эрхын тугые дээрэ үргэбэ.

Илалтын тулада, Эсэгэ оронойнгоо алдар солын ба хүсэн түгэлдэр байхын тулада тоо томшогүй олон гарза хохидолнуудые даажа гараһан ород арадай одон хадаа бүхы дэлхэйн үмэнэ, бүхы хүн түрэлтэнэй үмэнэ яларан толотожо байна. Европын хэдэн арбаад арадууд Россида, советүүдэй агууехэ орондо, Ленин ба Сталинай орондо баясхалан хүргэжэ, мүнөө өөрынгөө сүлөөлэлтые һайндэрлэжэ байна.

Тиин, советскэ, ород түрэлтэ хүн бүхэн түрэл арадайнгаа алдар солоор омгорхожо, большевигүүдэй парти тухай бодоно. Парти хадаа бидэниие энэ алдар солодо, энэ шэнэ түгэлдэр ехэ хэрэгтэ хүргэбэ.

Ленин—Сталинай парти хадаа арад ниитын агууехэ творческо хүсэн шадалда түшэглэжэ, манай Эхэ оронииe саашадаа бадарха ябадал тээшэ, шэнэ алдар соло тээшэ хүтэлжэ ябана.

(„Правдын" майн 26-ай түрүү бэшэг.)

ТҮРГЭНӨӨР БА ҺАЙНААР ТАРИЯ!

Хамагай хойно шэрэгдэһээр

Хэжэнгын түрүү колхозууд ороо һото-бобово тарилгаа дүүргээд, техническэ, овощной ба тэжээлэй культурануудаа тарижа байна. Тэдэнэй дунда Ленинэй нэрэмжэтэ, «Зургаанай зам», «Ленин зам», «Манай ажал» ба бусад колхозууд бии.

Гэбэшье, зарим колхозууд тарилгаа эмхигүй һулаар ябуулжа, хамагай хойно шэрэгдэһээр. Гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, трактор машинануудай хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилһэнһөө болоно. Чесаны машинно-тракторна станциин трактористнуудай хүдэлмэрилжэ байһан Дунда Худанай сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ, «Коминтерн» колхозууд тарилгаар ехэ гээгдэлтэй. Эндэхи тракторнууд полевой хүдэлмэриин эхилһэнһээ хойшо саг үргэлжэ эбдэржэ, урагшаа ёһоор ябаагүй байха юм. Гадна, энэ бригаданууд хирэ болоод лэ горючаар таһалдадаг байна. Зарим трактористнуудынь трактор машинануудайнгаа хойноһоо техническэ харууһа тон муугаар хэжэ, тракторнуудаа үргэлжэ эбдэдэг байха юм. Теэд, эдэ бригаданuудай хүтэлбэрилэгшэд Батуев, Чимитов гэгшэд трактор машинануудаа таһалгаряагүйгөөр хүдэлмэрилүүлхэ тушаа энэ гэхэ хэмжээ абангүй байдагынь гайхалтай.

Илалтын жэлэй үндэр ургасын түлөө иимэ шанга тэмсэл хэжэ байһан энэ үедэ хамагай хойно шэрэгдэжэ ябаха гээшэ нэгэдэхеэр эшхэбтэр, ба хоёрдохёор гэмтэ хэрэг болоно. Тиимэдэ Чесаны МТС-эй дээрэ дурсагдагша хожомдонги хоёр бригада дутуунуудаа дары усадхаха зэргэтэй.

Тэрэшэлэн тарилгаар гээгдэжэ ябаһан эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хожомдолоо гансахан тракторто ашадаг зангаа орхижо, эдэ үдэрнүүдтэ тарилгаа дүүргэхэ бүхы хэмжээнүүдые абаха уялгатай болоно.

О. ГРИГОРЬЕВА.

„Победа" колхоз хожомдонхой

ХОРИ. (Манай корреспондентһээ). «Победа» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Кожевников) тарилгаар ехэ хожомдожо ябана. Энэ колхоз аяар мүнөө хүртэр ороо һото-бобово тарилгын түсэб оройдоо 60 гаран процент дүүргэһэн байха юм. Хожомдолойнь шалтагаан тухай колхозой хүтэлбэрилэгшэдһээ асуухада: «Мори унаамнай туранхай аад, хүдэлмэриин хүсэ абанагүй» гэжэ өөрынгөө мүүе адуу малда ашадаг зантай. Түс артелиин членүүд тарилгада зүдхэхэ хүсые хүсэд һайнаар бэлэдхэхын орондо, нэгэшье мориндо энэ гэхэ амаралта үгөөгүй, һайн тэжээлээр хангаагүй байгаа. Гадна, эндэхи хүтэлбэрилэгшэд тарилгын үедэ мори унаада эдюулхэ үбһэ тэжээлээ үрижэрхиһэн байха юм. Теэд, мүнөө болохоһо хамаг муугаа мори унаата ашажа һууһан «Победа» колхозой хүтэлбэрилэгшэд улайха нюураа хаанаа хэнэ гээшэб?

Ц. ГАРМАЕВ.

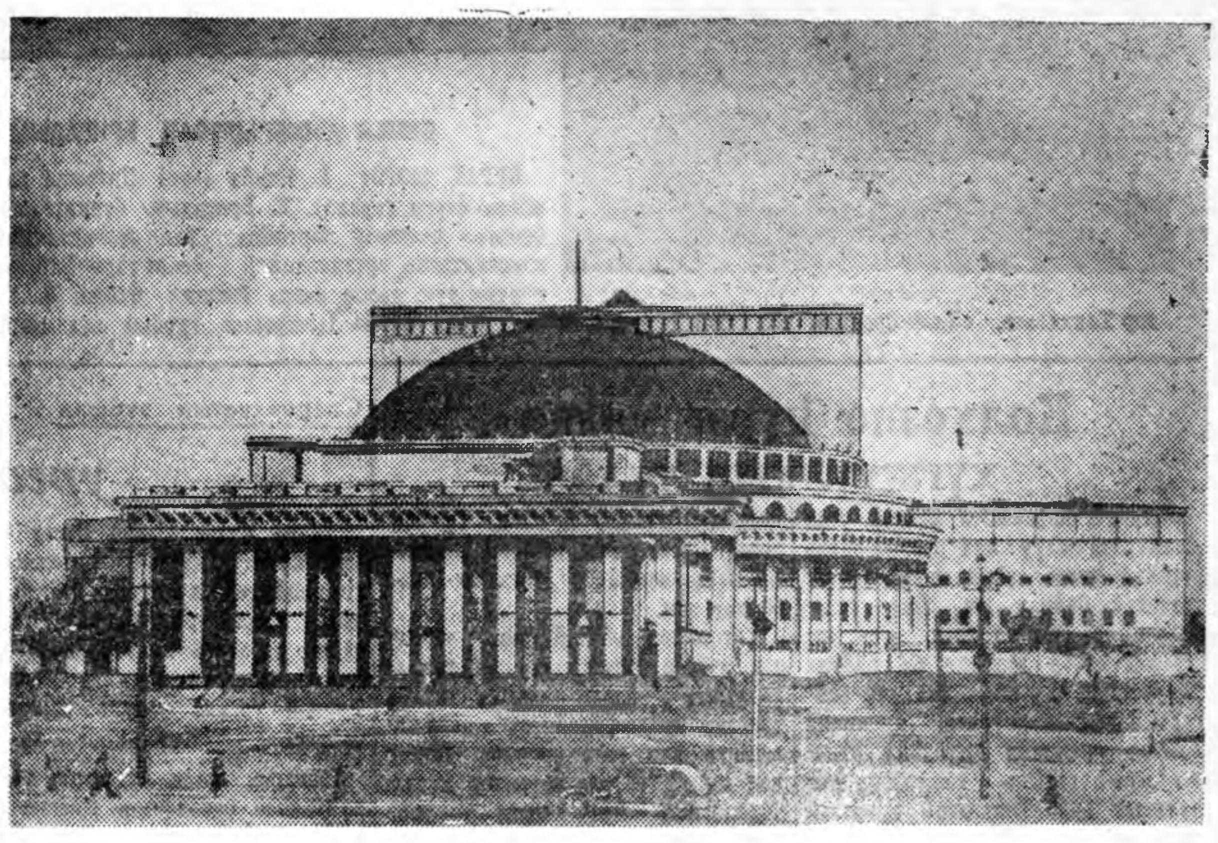
Табан үдэрэйнгөө график дүүргэнэгүй

ИВОЛГА. (Телефоноор абтаба). Аймагай колхозууд һүүлэй табан үдэр соо графигаа дүүргэнгүй, тарилгынгаа темпые һуладхаба. Хэрбээ аймагай колхозууд майн 10-һаа 15 хүртэр 3.188 гектар тариһан байгаа һаа, һүүлэй табан үдэрнүүдтэ миил 2.065 гектар таряа.

Энээнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, олонхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд эртын ороо һото культурануудай тарилга дүүргэһээрээ һанаагаа амаржа, тарилгын ябаса хүтэлбэрилхэ ябадалаа ехээр һуладхажархиһан байха юм. Молотовой нэрэмжэтэ, «Красный Октябрь» колхозууд һүүлэй табан хоног соо темпээ илангаяа һуладхаба.

Иигэжэ, нобшо хүдэлмэреэрээ эдэ колхозууд тарилга дээрэ аймагаа хойшонь татажа байха юм.

Б. ЦЫБЕНДОЖИЕВ.

Новосибирскдэ шэнэ опера ба балетын театр нээгдэбэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Театрай байшан. В. Лещинсиин фото (ТАСС-эй фотохроника).

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Олон хүүгэдтэй эхэнүүдые „Эхын алдар" гэжэ орденууд ба „Эхын медаль" гэжэ медальнуудаар шагнаха тухай

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-ай Указай үндэһөөр СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаха гэбэл:

Юһэн хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые

«ЭХЫН АЛДАР» ГЭЖЭ 1-ДЭХИ ЗЭРГЫН ОРДЕНООР

1. НИКИФОРОВА Марина Фёдоровнае—Кударын аймагай «Заря» колхозой колхозница.
2. ПЕРЕТОЛЧИНА Прасковья Ивановнае—Кабанскын аймагай Кабанск тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

Найман хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые

«ЭХЫН АЛДАР» ГЭЖЭ 2-ДОХИ ЗЭРГЫН ОРДЕНООР

1. АНОСОВА Зиновья Николаевнае—Кударын аймагай «Красный пограничник» колхозой колхозница.
2. БАЖЕНОВА Надежда Кондратьевнае—Прибайкальска аймагай Ильинскэ деттубсанаториин хүдэлмэришэн.
3. ВИКТОРОВА Гликерья Иосифовнае—Прибайкальска аймагай Лазогой нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
4. ЖАРНИКОВА Пелагея Дмитриевнае—Кударын аймагай Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
5. ОРЛОВА Ольга Ивановнае — Прибайкальска аймагай Ильинка тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.
6. ХАРЬКО Татьяна Сергеевнае —Прибайкальска аймагай Татаурово станциин гэрэй эзэн эхэнэр.

Долоон хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые

«ЭХЫН АЛДАР» ГЭЖЭ 3-ДАХИ ЗЭРГЫН ОРДЕНООР

1. АНДРЕЕВА Екатерина Антоновнае—Кударын аймагай «Вперед» колхозой колхозница.
2. ЖАРКОВА Агафья Игнатьевнае—Кударын аймагай «Вперед» колхозой колхозница.
3. ИГУМНОВА Пелагея Матвеевнае—Кударын аймагай «Красный Октябрь» колхозой колхозница.
4. МАКСИМОВА Александр Иннокентьевнае—Кударын аймагай «Красный пахарь» колхозой колхозница.
5. СЕМЕНОВА Анастасия Ефимовнае—Кударын аймагай «Красный строитель» колхозой колхозница.
6. СЕМЕНОВА Елизавета Архиповнае—Кударын аймагай «Красный строитель» колхозой колхозница.
7. УНАГАЕВА Олимпиада Ксенофонтьевнае—Кударын аймагай «Красный пограничник» колхозой колхозница.
8. УНАГАЕВА Парасковья Константиновнае—Кударын аймагай «Красный пограничник» колхозой колхозница.
9. ХЛЕБНИКОВА Таисья Харлампьевнае—Кударын аймагай «Заря» колхозой колхозница.

Зургаан хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые

«ЭХЫН МЕДАЛЬ» ГЭЖЭ 1-ДЭХИ ЗЭРГЫН МЕДАЛЯАР

1. АСТРАХАНЦЕВА Анна Петровнае—Прибайкальска аймагай Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
2. БАТОГАНОВА Федосья Сергеевнае—Кударын аймагай «Красная Заря» колхозой колхозница.
3. ГАРМАЕВА Очирсу Очиржаповнае—Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
4. ИГУМНОВА Марфа Ефимовнае Кударын аймагай «Красная Заря» колхозой колхозница.
5. ИГУМНОВА Парасковья Осиповнае—Кударын аймагай «Красная заря» колхозой колхозница.
6. КЛОЧИХИНА Пелагея Терентьевнае—Кударын аймагай Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
7. КУРДЮКОВА Мария Фёдоровнае—Прибайкальска аймагай Чапаевай нэрэмжэтэ колхозэй колхозница.
8. ЛУЖНИКОВА Евдокия Николаевнае—Кударын аймагай Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
9. НАЗИМОВА Марфа Васильевнае—Кударын аймагай Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
10. ПЕРЕВАЛОВА Дарья Петровнае—Кударын аймагай Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
11. РЫЧКОВА Матрена Демьяновнае—Кударын аймагай «Красный пахарь» колхозой колхозница.
12. СТАРКОВА Анна Петровнае —Прибайкальска аймагай «Красный партизан» колхозой колхозница.
13. ЧУМАКОВА Варвара Мартемьяновнае—Прибайкальска аймагай Татаурово тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

Табан хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые

«ЭХЫН МЕДАЛЬ» ГЭЖЭ 2-ДОХИ ЗЭРГЫН МЕДАЛЯАР

1. БУХАЛЬЦЕВА Анисья Степановнае—Кударын аймагай «Красная Заря» колхозой колхозница.
2. ГАЙФУЛИНА Гайш—Кударын аймагай Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
3. ЗАДЕВАЛОВА Мария Федосеевнае—Кударын аймагай «Вперед» колхозой колхозница.
4. КОЛОДИНА Матрена Терентьевнае—Кударын аймагай Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
5. ФРОЛОВА Татьяна Марковнае —Кударын аймагай «Красная заря» колхозой колхозница.
6. ШАЙДУРОВА Матрена Васильевнае—Кударын аймагай Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
7. ЭГНЕР Анна Михайловнае — Кударын аймагай Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо **М. ЧУВЬЮРОВ.**

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретариин уялгые дүүргэгшэ **В. МОНХЕТОВ.**

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан
1945 оной майн 11.

Кустовой семинар үнгэргэгдөө

Һаяхан, ВКП(б)-гэй Сэлэнгын айком болбол агитколлективүүдэй агитаторнуудай кустовой семинарнуудые үнгэргэбэ. Загастайн, Зуево-Сутайн ба Жаргалантын сомонуудай агитаторнуудай семинар Сталинай нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэ үнгэргэгдэбэ. Эндэ хамта 68 агитаторнууд хабаадалсаба.

Дайн сэрэгэй хойто тээхи үедэ агитаторнуудай зэрилгэнүүд тухай партиин айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Б. Гылыков элидхэл хэжэ, агитаторнуудта дэлгэрэнгы заабари үгэбэ. Уласхоорондын мүнөө үеын оршон байдал тухай шэнжэлэл ВКП(б)-гэй айкомой кадрын талаар секретарь нүхэр П. Халтанов хэбэ.

Тэндэ хабаадалсаһан агитаторнууд саашадаа иимэ семинарнуудые удаа дары үнгэргэжэ байхые хүсэбэд.

Г. БАДМАЕВ.

БИМБА ДЫМБРЫЛОВАЙ БРИГАДЫН БАЙДАЛҺАА

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Бимба өөрөө Янгажан гэжэ газарта үрhэ хаяжа ябана (зүүн гарhаа). 2. Бригадын бүридхэлшэ Бимбаева, «Улан-Оронго» колхозэй партийна эхин организациин секретарь Сергеева, комсомольско организациин секретарь Батаева гэгшэд үдэрэй хүдэлмэриин дүн доска дээрэ бэшэжэ байна. 3. Саянтын МТС-эй директор Танхасаев, «Улан-Оронго» колхозой түрүүлэгшэ Худугуев, Бимба Дымбрылов гурбан хүдэлмэриин шанар шалгажа байнад.

О. Зенкиин фото.

Колхозно һүрэг малаа хүгжүүлхын түлөө

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз урда жэлнүүдтэ адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб зүhэн бүреэр дүүргэдэггүй байhан юм. Ушар шалтагаанийнь юуб гэхэдэ, үбhэ тэжэлээр ехээр дутадаг ба байдал харууhанай муyhaa болодог байгаа. Зарим жэлнүүдтэ янгинама хүйтэн январиин хахадhaa эхилжэ мал hүрэгынь тэжээлээр таhалдадаг hэн. Тиихэдэнь хүндэлэн хүхэ үбhэгүй, hорэйхо hолоомогүй болошоhон түс колхозэй хүтэлбэрилэгшэд дүтэ шадарай тосхон деревни шударжа шарга hолоомо сараар андалдажа абадаг байгаа. Эндэ үбhэ тэжээлэй ехээр дутадаг дээрэhээ олон тоонэй мал үхэжэ хородог hэн.

Урда жэлнүүдтэ тохёолдоhон энэ ехэ дутууе усадхахын тулада нилээдгүй ехэ эмхидхэл ба аргаболомжонууд хэрэгтэй байгаа. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд дээрэхи дутуунуудые дахяад дабтахагүйн зорилгоор, 1944—45 онуудай үбэлжэлгын үедэ адуу малаа хорлотогүйгөөр тэнжээхын түлөө бүхы хэмжээнүүдые хараалhан байна. Түбхын түрүүндэ, үбэлэй бэлшээри болон адуулганда угаа ехэ анхарал табидаг байха юм. Бэлшээри зүбөөр хэрэглэжэ, адуу малаа hайнаар адуулhанайнгаа ашаар энэ колхоз гэрьтойхон амжалтануудые туйлаа. Жэшээлхэдэ, байгша оной мартын 1-hээ эхилжэ шадал шэнээгээр ехэ муу байhан 50 толгой мал хээрын бэлшээридэ гаргаhан байгаа. Эдэ малнууд 27 сүүдхэ соо үдэр hүнигүй адуулагдаад байхадаа шэнээ тамираа нилээдгүй дээшэлүүлээ hэн. Бэлшээри дээрэ бэелжэ тэбир тарган болоhон эдэ мэтын малнууд энэ колхоздо нилээдгүй олон. Түс колхозой Булаг гэжэ газарай бэлшээри хагда ногоогоор үргэлжэ hайн байдаг юм.

Үнгэрэгшэ үбэлэй үедэ тэжээлээ зүбөөр гаргашалха ба гамнаха тушаа эндэхи малшад бүхэн түсгаар оролдоhонойнго ашаар нилээдгүй ехэ үбhэ арбилба. Гансахан hүнэй-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд 950 центнер үбhэ тэжээл арбилаа. Тиигэжэ энэ колхоз дүтэ шадарайнгаа колхозуудта үбhэ тэжээлээр туhалhан байна.

Колхозно малажал хүгжүүлхын түлөө үнэн сэхээр ажалладаг малшад энэ колхоздо яhала олон. Эдэнэй дундаhaa нэгэ хэдыень нэрлэбэл Дэлгарма Дамбаева, Чимитцу Цыбикдоржиева, Балмацоу Цыденжапова, Норжима Цыбикова, Шару Цыбикова ба бусад оролсоо байна. Эдэ түрүү малшадай оролдосотой hайн ажаллаhанай ашаар бэдо ба нарай мал нэгэшье хорлотогүйгөөр ондо ороо.

1945 оной адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз зүhэн бүреэр үлүүлэн дүүргээ гэбэл; эбэртэ бодо мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб—120 процент, хони ямаан—120 процент, адуу морин—103 процент болоhон байха юм.

Адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргээд байhан энэ колхозой членүүд саашадаа улам hайнаар хүдэлмэрилжэ үшөө ехэ амжалтануудые түйлахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ шэнэ хүсэтэйгөөр оролсобо.

Цэбэн ЦЫРЕНОВ.

Бичурын аймагай
Бодонгууд нютаг.

Шофернуудые бэлэдхэхэ курса

БМАССР-эй Автомотоклуб болбол шоферой мэргэжэлдэ hураха дуратанай курса нээбэ. Түс курсада 17 наhанhaa доошо бэшэ эрэгтэй эмэгтэй хүнүүд абтаха байна.

Энэ курсада hурагшад, курсээ дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр 2—3 hара практикада ябаад, hүүлээрынь машина жолоодохо хүсэд эрхэтэй шофернууд болохо юм.

Специалистын зүбшэл

Шара будаа гээшэ үндэр ургасатай культура мүн

Шара будаа гээшэ бусад орооhото культурануудта орходоо ургаса hайнтай культура болоно. Энэ хадаа манай республикада таригдаhан ороohото культуранууд соо hоо гандасагүй ургамал болоно. Энэнэй ургаха сагынь богонихон байдаг.

Гэбэшье, шара будаагай ургаса хүйтэнhөө бэлэхэнээр гэмтэдэг, гэрэлдэ дуратай культура юм. Эхилхэдээ ааляар бэсжэдэг дээрэhээ хүгжэлтынгөө түрүүшын үедэ буртаг үбhэнтэй тон муугаар тэмсэдэг байна.

1939 он хүртэр олонхи колхозууд шара будаае тоодоггүй дээрэhээ, тэрэнэй тарилга муу хүрьhэтэй газарта хэдэг ба хүрьhыень зүбөөр болбосоруулха, хойноhоонь харууhа хэхэ хүдэлмэри хэдэггүй байгаа. Тиихэдэнь энэ культурада онсо hайн оролдолго гаргаhан түрүүшүүл шара будааhaa үндэр ургаса абтаха байhыень дүршэл дээрэhээ элирүүлhэн байна.

Казахска ССР-эй Актюбинска областиин Уйльскэ районэй «Курман» гэжэ колхозой звеньевод Берсиев гэгшэ 1940 ондо 38 гектарhaa 20.000 пүүд, 3 гектарhaa түс бүриин 125 центнер шара будаа хуряажа, үзэгдөөгүй үндэр ургаса туйлаа hэн. Мүн 1943 ондо 6 гектар газарhaa га бүриин 1.208 пүүд ургаса абаа.

Манай республикын зарим колхозууд агротехникые зүбөөр бэелүүлhэнэйнгээ ашаар 1939 оной ган гасуур жэлдэ шара будаагай үндэр ургаса абаа hэн. Кударын аймагай «Красная заря» колхозой хоёр гектар талмайhaa түс бүриин 36 центнер шара будаагай ургаса абтаhан байна. Зэдын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой 8 гектар газарhaa га бүриин 32 центнер шара будаагай ургаса абтаа hэн. Тэрэшэлэн Бичурын аймагай Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз 14 гектар газарhaa га бүриин 21 центнер шара будаа хуряаhан байна гэхэ мэтэ. Шара будаагай хойноhоо зохихо харууhа хэжэ, оролдолгоо гаргаад байгаа хада сэхом үндэр ургаса абтаха байhыень гэршэлhэн эдэ мэтын олон жэшээнүүдые тодорхойлжо болохо байна.

Шара будаагай hайн ургаса абаха гол нүхэсэлнүүдэй нэгэнинь түс тарилгые буртаг үбhэнэ даруулхагүй, хаhа саг дээрэнь гээлтэгүйгөөр хуряан абаха ябадал болоно.

Тэрэниие буртаг үбhэгүй газарта сэбэр үрhөөр рядовой сеялкаар тариха хэрэгтэй. Үрhэ сэбэглэхэдээ формалинаар угааха ба яровизаци хэхэ шухала. Шара будаагай яровизацилагдаhан үрhэн түргэнөөр ба нэгэ жэгдээр ургадаг, буртаг үбhэндэ тон багаар дарагдадаг, ургаса hайнтай байдаг юм.

Шара будаагай тарилгын хойноhоо харууhалха ябадалые шадаалhaa эртээр эхилжэ, ходо буртаг үбhэгүй сэбэр байлгаха шухала. Шара будаагай ургажа бултайхын урда тээ буртаг үбhэнэй гараад байгаа hаань гү, али хатуу хальhанай бии болоод байгаа hаань полиие хүнгэн борнойгоор хүндэлэн борнойлхо хэрэгтэй. Энэ культурын буртаг үбhые зунай турша хоёр-гурба дахинhaa үсөөн бэшэ түүхэ ябадал зайлашагүй.

Бөөн эшэнүүдэй ургахын урда тээ ба эшэнүүдэйнь гараад байха үедэ, мүн суур болжо ургахынь урда тээ шара будаада нэмэлтэ тэжээл үгэхэ гээшэ зайлашагүй.

Шара будаагай хуряалгые ябашье эрьйтүүлжэ болохогүй. Орооhонойнь дүрбэнэй гурбан хубиин болбосорходо комбайнаар хуряалгые эхилхэ шухала.

Шара будаае хадамсаараа бэжо, хэрээhэлүүлэн табяад, hайнаар хатаhанайнь hүүлдэ сомохо хэрэгтэй. Сомохо ба сохихын тулада шара будаае зөөхэдөө гээхэгүйн зорилгоор, тэргэ дээрэ брызент мэтын юумые дэбисхэ ёhотой.

Дээрэхи культурые агротехникын заабариин ёhoop эрхим шанартайгаар hайн газарта тараад, улаадахи харууhалгыень оролдосотойгоор үнгэргөөд байгаа haa үндэр ургаса абтахань лабтай.

Агроном В. МАМИЛОВ.

Колхознигуудай дуунууд

Хээзартын хударга hэлгэхэлгүйб,
Хадыень дабажа гарахал байха.
Хамтаржа нэгэнтэй ябахалгүйб,
Ханилсам бусажа ерэхэл байха.

Унаашын хударга hэлгэхэлгүйб,
Уулыень дабажа гарахал байха.
Уулзажа нэгэнтэй ябахалгүйб,
Ушарсам бусажа ерэхэл байха.

Түмэрхэн рельсээ хотолзуулаад,
Түргэхэн пассажир ерэбэ аа гү.
Түримхэй фашизые даражархёод
Түрүүшын хүбүүдүүд ерэбэ аа гү.

Хоёрхон рельсээ нагалзуулжа,
Хойноhоол пассажир ерэбэ аа гү.
Хортойхон фашизмые даражархёод,
Колхоздоо хүбүүдүүд ерэбэ аа гү.

А. БАНДАНОВ.

Түрүү трактористнуудай дүршэл

Цырен Дамбаевай бригада

Нютаг бүхэндэ шалтын жэлэй үндэр ургасын түлөө эрид шанга тэмсэл боложо байна. Тэрээн соёгуур түрүүшүүлэй нэрэнүүд түсгаар шалгаржа, алдар суута гарана. Булад моридые бушуу түргэн жолоодохо оньhото мэргэжэл шудалhан магтаалта хүнүүд манайда үдэр бүхэндэ олдожо байна. Курбын хүрьhэтэ тарялан хүү хүнди эсхэжэ, республика соо түрүүшын рекорд туйлаhан Тудуп Цырендоржиевай жэшээгээр, трактор машинануудые жолоодожо, үндэр бүтээсэ, эрхим шанар туйладаг болоhон хүбүүд ба басагад МТС бүхэндэ бии.

Тэдэнэй дунда Цырен Дамбаев ба тэрэнэй хүтэлбэрилдэг тракторна бригадын членүүдые түрүүшын ээлжээндэ оруулмаар байна. Ехэ-Кударын машинно-тракторна станциин энэ бригада республикын ажалшадта мэдээжэ болоhоор үнинэй юм. Эдэнэр үнгэрэгшэ жэлэй бүхы полевой хүдэлмэриин үедэ үндэр бүтээсэ ба эрхим шанар туйлажа, үнэтэ горючи арбилжа, залуушуулай республиканска социалистическэ мүрысөөндэшье түрүү hууринуудай нэгые эзэлhэн байха.

Тэрэ бригадын энэ жэлэй хүдэлмэриие хэдыхэн үгөөр хэлэбэл иимэ байна. Полевой хүдэлмэриин амжалта имагтал эрхим шанартайгаар

ТРАКТОР БҮХЭНӨӨР 183,3 ГЕКТАР ЭЛДҮҮРИЛҺЭН ЗАЛУУШУУЛАЙ БРИГАДЫН ДҮРШЭЛҺӨӨ

бэлэдхэhэнhээ болохыень hайса мэдэhэн Дамбаевай бригадын членүүд намар-үбэлэй заhабарилга дээрэ харюусалгатай ба жаяг заршамтайгаар хүдэлмэрилжэ, трактор машинануудаа хаhа болзор соонь бэлэн болгоhон байгаа. Тиин, газарай хүрьhэнэй гэдэжэ элдүүрилхэ болохотой хамта, хамагhaa түрүүлэн полевой хүдэлмэридэ ороо hэн. Газар элдүүрилжэ эхилhэн түрүүшын үдэрhөө хойшо түс бригадын членүүд эмхитэй хүдэлмэри ба эрхим шанар туйлажа, Ранжуровай нэрэмжэтэ артелиин колхознигуудые бараниинь баярлуулдаг болобо.

Энэ бригада гурбан ХТЗ трактортай юм. Эдэнь булта эрхим hайнаар заhабарилагдаhан байгаа. Тэрэнэй ашаар полевой хүдэлмэриин үедэ тракторнуудынь эбдэржэ мпил байдаггүй юм. Мүн эдэнэр трактор машинануудайнтаа хойноhоо техническээр харууhалха гурим нариинаар сахидаг байна. Гадна нүхэр Дамбаев тракторист бүхэнэйнгөө мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ ба техническэ харууhалга hайнаар хэдэг болохын зорилгоор, долоо хоноод лэ тракториснуудай техническэ hуралсал үнгэргэнэ. Энэ hуралсалые Дамбаев өөрөө хүтэлбэрилжэ трактористнуудтаа hайн заабари үгэдэг юм. Техническэ hуралсалда хабаададаг трактористууд теоретическэ асуудалнуудые шудалхатаяа нэгэн доро, трактор машинануудые хайшан гэжэ хүсэд хэрэглэхэ, тохёолдоhон дутуунуудые яагаад түргэн зайлуулха тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэжэ, тодорхой hонор заабари, hургаал абадаг юм. Энэ hуралсал трактористстнуудай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ хэрэгтэ угаа ехэ туhа хүргэнэ. Мүнөө эдэнэрэй хүдэлмэри дээрэ абаад харахада hуралсалhaa олоhон ашаа үрэнь тодоор элирнэ. Түс бригадын членүүдэй трактор машинануудай хойноhоо техническэ харууhалга хэжэ байхынь харахада, энэ шухала хүдэлмэридэ шадабаригүй обор муугаар хандажа байhан нэгэшье хүн байдаггүй юм.

Жаяг заршам гээшэ үндэр бүтээсэтэ ажал туйлаха нэгэ шухала зүйлынь мүн. Тиимэдэ нүхэр Дамбаев трактористнуудайнгаа ажалай заршам шангаар табижа шадаhан байна. Дамбаевай үгэhэн даалгабариие саг болзор соонь дүүргэнгүй байха нэгэшье хүн энэ бригадада үгы юм. Хүдэлмэридөө үглөөгүүр орой гараха, үдэшэ эртэ орохо, шалтагаангүйгөөр боро-зда дээрэ трактор байлгаха гэхэ мэтын саг барадаг ябадал эндэ эсэслэн усадхагданхай.

Эхэ орэнойнгоо урдахи харюусалгые хүсэд ойлгожо, хүдэлмэридөө эзэн ёhoop хандадаг болоhон энэ бригадын трактористнууд полевой хүдэлмэриин эхилhэнhээ хойшо урда жэлнүүдэйнгээ түргэн темпэ алдангүй, улам шангадхажа ябана. Бригадын трактористнууд тракторна хүдэлмэриингөө хабарай түсэб үни хада үлүүлэн дүүргэhэн байха юм. Майн 20-эй мэдээгээр, эдэнэр условно трактор бүхэнөөр зөөлэн хахалалгада оруулан 183,3 га элдүүрилhэн ба 163 килограмм горючи арбилhан байна. Тракторист бүхэниинь үдэр бүриингөө нормо hайн шанартайгаар үлүүлэн дүүргэдэг. Бригадын түрүү тракторист Дашижаб Гумпылов гэгшэ сезон соогоо 420 га элдүүрилхэ уялга абанхай. Мүнөө нүхэр Гумпылов 3,8 гектарай орондо үдэр бүри 4 га элдүүрилнэ.

Залуушуулай тракторна бригадануудай ба залуу трактористнуудай хэhэн республиканска социалистическэ мүрысөөе энэ жэлдэ үргэлжэлүүлхэ тухай мэдээсэл дуулаhанhaa хойшо Дамбаевай бригадынхид ажал хүдэлмэрээ бүри эршэдхэhэн байна. Тиигэжэ, эдэнэр ВЛКСМ-эй обкомой бюро болон БМАССР-эй Наркомземэй тогтоолоор, ВЛКСМ-эй обком ба БМАССР-эй Наркомземэй нэгэдэхи шан абаха кандидадта баталагдаhан байха юм. Тэрэшэлэн энэ бригада МТС соогоо дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөндэ илажа, дирекци болон партийна организациин дамжуулгын Улаан туг абаhан байна. Полевой хүдэлмэриин үедэ амжалтануудые туйлаhанайнгаа түлөө аймаган Хүндэлэлэй Доскада бэшэгдээ.

Эдэнэр туйлаhан амжалтануудаараа нэгэнтэшье hанаагаа амаржадаггүй, харин үшөө ехэ бүтээсын түлөө бултадаа эрмэлзэдэг, Мүнөө энэ бригадын членүүд Саянтын МТС-эй Бимба Дымбрыловай суута бригадые хүсэжэ, тэрээндэ булигдахаа болихын түлөө эрид шангаар тэмсэжэ ябанад. Бригадын членүүдэй дунда социалистическэ мүрысөөн hайнаар ябуулагдажа, бүхы тракторист, прицепщигүүдтэ сонсхогдодог.

Тэрэшэлэн эндэ агитационно-ниитын хүдэлмэри hайнаар табигданхай. Агитатор комсомолец Николай Кутаков гэгшэ трактористнуудай дунда саг үргэлжэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг ба «Дайшалхы хуудаhануудые» гаргадаг байна.

Трактористнуудай байра байдал үргэлжэ арюун сэбэрхэн байдаг ба доторхинь уряа лозунгнуудаар шэмэглэгдэнхэй байдаг. Тэндэнь трактористнуудай сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ бүхы хэрэгсэлнүүд бии юм.

Имагтал булад хатуу жаяг заршамай, трактор машинануудтаа эзэн ёhoop хандажа, техническэ харууhа оролдосотой hайнаар үнгэргэhэнэй, саг соонь заправка хэдэг байhанай ашаар Дамбаевай бригадынхид иимэ амжалтануудые туйлажа шадаа.

Р. ТУГУТОВ.

Газар дээрэ ажа амидаралай бии болоhон тухай

Газар болбол элдэб ан амитадаар ба ургаса ногоогоор хушагданхай. Тэдэнэрые бидэнэр гансахан лэ хуурай газарай нюруу дээрэ бэшэ, мүн тэрэшэлэн газарай хүрьhэн соо, уhан соо болон агаарташье харанабди. Уhан соо уhанай ургамалнууд (водоросли), загаhад болон бэшэшье далайн ангууд байдаг. Агаар ба газарай хүрьhэн мүн лэ хэды миллион жэжэхэн амиды амитадаар дүүрэн.

Хайшан гэжэ газар дээрэ ажа амидарал бии болооб?—гэhэн асуудал хүн зониие үни холоhоо hонирхуулаа. Энээниие элирхэйлэн мэдэхын түлөө эрдэмтэд нилээд ехэ ажал ба удаан саг гаргаhан байна.

Газар дээрэ ажа амидарал гансатал бии болоогүй, харин ажа амидаралай байха таарамжатай уларилай бии болоhоной hүүлээр хүгжэжэ эхилээ. Энэ манай бүмбэрсэг бүри урда сагта наран шэнги бусалма халуун бодос байгаа. Тиимэ халуун байдалай дунда ажа амидаралай байгаагүйнь элитэ. Ажа амидаралай хүгжэлгэдэ Белок гэжэ түсгаар зүйл хэрэгтэй. Энэ белогой бүридэлгэдэ углерод, водород, кислород, азот гэхэ зэргэнүүд оролсоно. Ан ба ургаса бүхэнэй бэедэ энэ белок байдаг юм. Гансахан лэ hэрюун нэгэ жэгдэ уларилда белок байжа шадаха. Белогой бии болохо ба ажа амидаралай хүгжэхэ hэрюун зохид уларил тиимэ түргэнөөр бии болоогүй. Бии боложо тогтоhон газарай хайлангир халуун бүмбэрсэг бэшэ болторынь, зуу миллион жэлнүүд үнгэрhэн байха юм. Органическа бэшэ зүйлнүүд эгээн түрүүндэ бии болоjо эхилээ: тэдээнhээ тон бага простой органическа зүйлнүүд — углеводородууд бии болоhон ба удаань барилдалга хэлбэреэрээ белогто ойрошог зүйлнүүд бии болоо. Тэрээнhээ hүүлдэ газар дээрэ түрүүшын белок бии болоjо ажа амидарал хүгжэжэ эхилээ.

Нэгэтэл газар дээрэ ажа амидарал бии болоjо эхилhэн хойноо гэдэргэ үгы болоjо шадахагүй. Юундэб гэхэдэ ажа амидарал гээшэ саашаа хүгжэн олошорхо болон тойрон байгаа уларилтаа тааралдан дадалсаха гайхамшаг шадабаритай юм.

Эрдэм наука айхабтар олон зүйлэй тон бишихануд, ахир жэжэ барилдалгатай амитадууд ба ургамалнуудые мэдэхэ байна. Хэрбээ микроскоп хэрэглэбэл нэгэ дуhаса уhан соо миллион амиды амёбо, инфузорий, бактерүүдые харанабди. Тэдэнэй бэень хадаа дотроо түсгаар бэе болохо бишихан голтой нялданги монсогор дүрсэтэй амиды зүйлнүүд байха юм. Харагдаhан эдэ зүйлнүүдые түрүүнэй белогтой зэргэшүүлжэ харабал нэгэ багахан хүгжэнги бэетэй бодос гэжэ мэдэхээр байна. Зуу миллион жэлнүүдэй үнгэрхэ дүтам эдэ мэтын түрүүшын бишихан амиды зүйлнүүдhээ улам саашаа ехэ хүгжэл элоhон бэетэй амитадууд бии болоjо газар дайдаар олошорон тараhан байна.

Алибаа амитадай ехэ удаан саг соо шата дамжан дэбжэhые харуулhан олон зүйлэй баримтанууд газар дээрэ үлэhэн байна. Хуурай газарай элдэб хүбинуудаар эрдэмтэд малтажа элдэб түрэлэй уhанай амитадай шулуужан хатууhан яhануудые болон бэенүүдые олодог. Хэдынэй үедэ ямар амитанай хаана амидарhые эдээгээр баримталан тухайлжа болоно.

Ургасанууд болон амиды амитадай тон жэжэхэн барилдалгатай амиды зүйлнүүдhээ хүгжэн гараhан тухай Чарльз Дарвин эрдэм наукын ёhoop анхан элирхэйлэн хэлэhэн юм. Тэдэ амитадай бэенүүдэй барилдалга саашадаа улам бүри хубилан хүгжэжэ ба үшөөл орёо барилдалгатай болоhоор лэ байна гэжэ Дарвин элирхэйлээ.

Иимэ дээрэhээ түрүүшын амиды зүйлнүүд газарай хүрэжэ hэрюун таарамжатай уларилай тогтохо сагhaa эхилэн бии болоhон байна. Түрүүшын тэдэ амиды зүйлнүүдэй бэеын бүридэлгэ тон ахирхан байhан байгаа. Газар дээрэ оршон байгаа бүхы амитад ба ургамалай зүйлнүүд удаан саг соо хүгжэн бэежэhэн тон жэжэхэн амиды амитадhaa үг гарбалтай юм.

(«Колхознигой календарьhaa»).

ХИЛЫН СААНА

ДЖОЗЕФ ДЭВИС ЛОНДОНДО ЕРЭБЭ

ЛОНДОН, майн 26. (ТАСС). Рейтер агентствын дамжуулхань уадаа үсэгэлдэр Лондондо президент Трумэнэй түсхайта даалгабаряар урдань США-гэй Москвадахи элшэн сайд байhан Джозеф Дэвис ерэбэ.

КОНСТАНЦАДА ФАШИСТСКА ТЕРРОРИСТИЧЕСКЭ ОРГАНИЗАЦИ ЭЛИРҮҮЛЭГДЭБЭ

БУХАРЕСТ, майн 26. (ТАСС). Газетэнүүдэй мэдээсэхэнь хадаа Констанца гэжэ румынска портдо Германида байгаа мэдээжэ легионернүүд болохо румынска фашистнуудай хүтэлбэри доро ябуулагдаhан хэжэ байhан террористическэ организаци элирүүлэгдэбэ. Энэ «эсэргүүсэлтын центр» гэhэн нэрэтэй организацида мэдээжэ легионернүүд Вольмер, Паску, Опроке, Гегою гэгшэд оролсоhон байгаа. Энэ организаци болбол Констанцидахи концентрационно лагерьhaa олоншог гитлеровецүүдэй тэрьедэхэ ябадалые эмхидхэhэн юм. Тэрьедэлгые бэлэдхэхэ ябадалда «Мото-культура» гэжэ обществын бүлэг чиновнигууд хабаадалсаhан байна. Арестовалагдагшадай гэр байранuудта буу зэбсэг, граната, hомо хэрэгсэл олдобо. Лагерьhaa тэрьедэhэн немецүүдтэй хамта саботаж болон террорнуудые хэхэ зорилго түс организациин үмэнэ табигдаhан байха юм.

ГИММЛЕРЭЙ ХУЛГАЙЛҺАН ЭД ЗООРИТЭЙ СКЛАДУУД ОЛДОО

НЬЮ-ЙОРК, майн 26. (ТАСС). Нью-Йоркскэ радиогой дамжуулхань хадаа Генрих Гиммлерые союзнигуудай бариhанай hүүлээр уданшьгүй американска солдадууд Берхтесгаденай райондо гитлеровскэ гэмтэнэй хулгайлhан үнэтэ эд зооритэй складуудые олоhон байна. Эдэ бүхы дээрээ 1 миллион американска доллорой сантай 26 элдэб оронуудай мүнгэнүүд олдоо.

ИРАКЫН РЕГЕНТ США-ДЭ ОШОО

НЬЮ-ЙОРК, майн 27. (ТАСС). Ассошиэйтет Пресс агентствын дамжуулхань хадаа Иракын регент Абдул Илах гэгшэ США-дэ хуулита хэрэгээр ерэбэ. Тэрэ хадаа энэ уулзалга болбол президент Трумэнэй уряалай харюу болоно гэжэ зааба.

Вашингтондохи иракска мисси болбол Иракын регентын США-дэ ерэлгэ имагта гидроэлектро тухеэрэлгэнүүдтэй, мүн тэрэшэлэн США-гэй экономическа ба Культурна ажабайдалтай танилсахын түлөө ерэhэн ябадал гэжэ мэдүүлбэ.

Харюусалгата редактор
Ц. Г. ГАЛСАНОВ.

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ, Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. ответ. редактора—7-89, ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной жизни и промышленности—7-89, сельского хозяйства—6-03, писем и переводов—6-03 (2 зв.); объявлений—2-64 (2 зв.).

Б—00365. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.500.